

*E*ls Barris de *P*alma

Revisió del Pla general d'ordenació urbana i d'actuacions urbanístiques

Número 16 • 1995

**SANTA EULÀLIA,
CORT, LA SEU,
MONTI-SION I EL
SINDICAT**

Promomallorca

La Seu i l'Almudaina

La zona de Santa Eulàlia inclou els barris de Cort, la Seu, Monti-sion i el Sindicat, que constitueixen el nucli històric de Palma. Engloben una àrea desigual, que va des dels indrets que actualment tenen més rellevància patrimonial i històrica, fins a altres de deteriorats i amb greus problemes, com és sobretot el cas del Sindicat. En aquesta zona es troba la Gerreria, rellevant històricament com a àrea industrial, que al llarg dels darrers decennis ha sofert un procés de degradació continuat, amb problemes greus pel que fa a l'habitatge i a les infraestructures en general. Com a conseqüència d'això, hi ha en marxa un Pla especial de protecció i reforma interior. La història de la ciutat, des de l'època romana fins al segle XX, és en gran mesura la història d'aquests barris. S'hi establí el poder polític (les institucions públiques), l'econòmic i social (sobretot l'aristocràcia medieval i moderna) i el religiós. Actualment, hi ha diverses delimitacions per aquesta àrea. Hem seguit el model més tradicional i històric, tot unint zones lligades de manera natural.

La població 243-245

Aquests barris constitueixen la zona més destacada del nucli antic de Palma.

L'àrea més poblada és la del Sindicat, amb 3.177 habitants. Les característiques globals són l'envel·liment de la població i el deteriorament d'algunes zones, com el Sindicat.

Revisió 246-247

Tant a Cort com a Monti-sion es duen a terme, actualment, algunes reformes significatives, especialment pel que fa als equipaments i a l'embelliment.

Això no obstant, l'àrea més emblemàtica és la de la Gerreria, que compta amb un Pla especial de protecció i reforma interior (PEPRI).

Plànol 248-249

Història 249-250

La història d'aquests barris coincideix amb la de Palma. Els orígens de la ciutat es troben precisament entre Cort i la murada. Fou l'àrea administrativa del poder musulmà i zona d'esglésies i convents després de la conquesta. A continuació d'una època de construccions (s XV-XVIII), vengué un període de grans transformacions urbanes (s XIX).

Patrimoni 251-252

L'elevat nombre de monuments sols permet fer esment als catalogats en la màxima categoria. S'hi troben els edificis més emblemàtics de la ciutat, com Cort, la Seu i l'Almudaina, a part d'esglésies com Monti-sion, Santa Eulàlia i Sant Francesc.

Vida social 253-254

Determinada pel fet d'esser el nucli

primitiu de la ciutat, la vida social d'aquesta zona ha estat i és molt intensa, ja que s'hi celebren la majoria de les festes tradicionals de Palma. És també un dels centres comercials i el nucli administratiu, polític i religiós.

El moviment associatiu 255

Principals associacions i entitats públiques i privades que hi ha en aquests barris. Així mateix hi tenen la seu central altres associacions i partits polítics.

POBLACIÓ

CORT, LA SEU, MONTI-SION I EL SINDICAT

Aquests quatre barris formen la part més important del nucli antic de la ciutat i ocupen un total de 43,89 hectàrees. Cort, la Seu i Monti-sion gaudeixen d'un important caràcter monumental. El barri de la Seu constitueix el nucli més antic de la ciutat i s'hi troben edificis tan rellevants com la Catedral, el palau de l'Almudaina o el Parlament. Cort manté un doble caràcter administratiu-comercial i residencial, tot i que aquest darrer aspecte ha sofert un important deteriorament com a conseqüència del trasllat dels ocupants tradicionals, que han estat paulatinament substituïts per població marginal. Aquest mateix fenomen es repeteix al barri de Monti-sion.

El Sindicat inicià un significatiu procés de decadència al final del segle XIX, fet que va afavorir el desenvolupament d'activitats relacionades amb la prostitució.

Respecte a la tipologia dels edificis, es pot remarcar l'alternança de grans habitatges i palaus amb un nivell d'ocupació baix i al mateix temps d'habitatges petits i acaramullats. En aquest cas el nivell d'ocupació és molt elevat i les condicions de les cases són deficientes.

Els límits del conjunt són: al nord Sant Nicolau i els barris de la Missió i del Mercat, al sud la façana marítima, a l'est la Calatrava i Foners i a l'oest la Llotja i el Born.

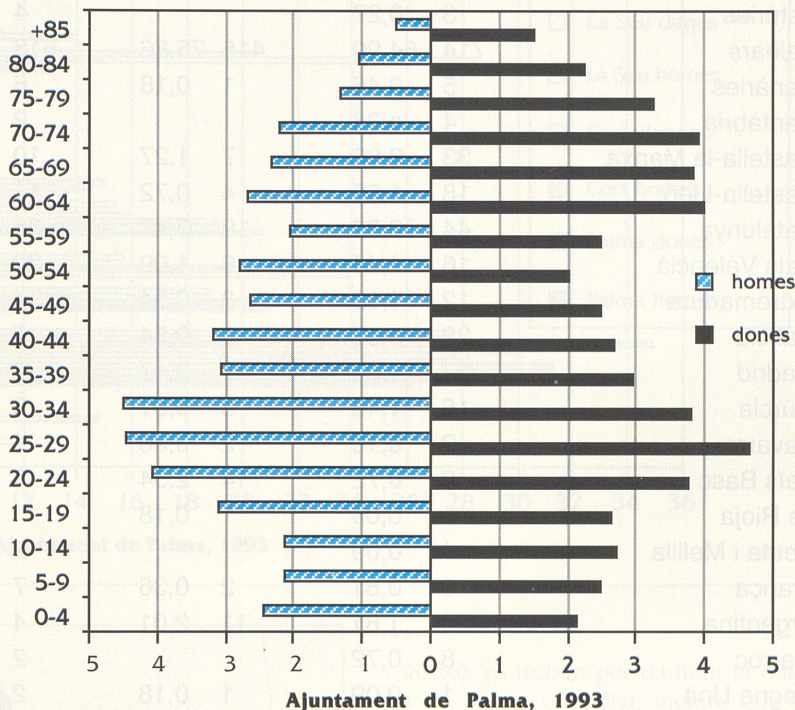
La població total dels quatre barris és de 5.678 habitants, que representen un 1,87% del total de la població de Palma. Aquesta xifra total es reparteix de la següent manera: Cort, 1.100 habitants, la Seu és el menys poblat amb 547 habitants, Monti-sion en té 854 i el Sindicat, el més poblat, amb 3.177 habitants.

Pel que fa a la densitat de població, la Seu, amb 58,5 h/ha, la té molt més baixa que els altres tres barris. Cort, el Sindicat i Monti-sion tenen 163,4 h/ha, 156,04 h/ha i 114,63 h/ha, respectivament. En els tres casos la xifra és superior a la mitjana de Palma (13,93 h/ha).

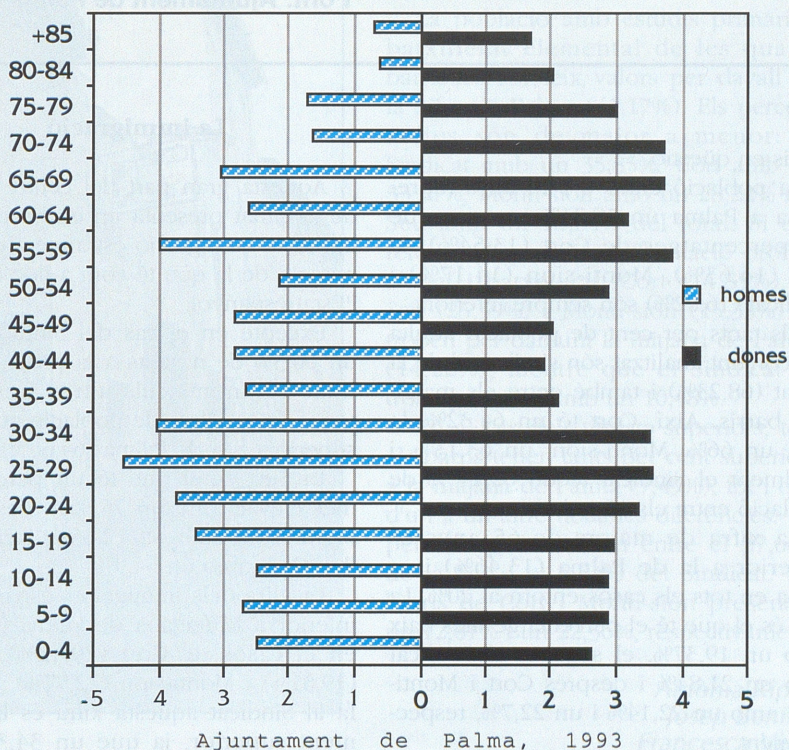
L'estructura de la població per edat i sexe

A l'hora d'analitzar la població d'aquesta zona per grans grups d'edat, la característica més notable és el seu grau d'envelliment. Aquest fet no es pot deslligar del procés de degradació abans esmentat que han sofert els

PIRÀMIDE DE POBLACIÓ DE LA SEU, CORT I MONTI-SION, 1992

PIRÀMIDE DE POBLACIÓ DEL SINDICAT, 1992

	Cort		La Seu		Monti-sion		Sindicat		Palma	
<u>origen</u>	<u>població</u>	<u>%</u>	<u>població</u>	<u>%</u>	<u>població</u>	<u>%</u>	<u>població</u>	<u>%</u>	<u>població</u>	<u>%</u>
Andalusia	98	8,88	15	2,72	61	7,11	375	11,77	36.245	11,92
Aragó	13	1,17	8	1,45	4	0,46	22	0,68	1.975	0,64
Astúries	3	0,27			4	0,46	14	0,44	1.095	0,36
Balears	714	64,90	415	75,86	618	72,35	1.916	60,30	196.721	64,69
Canàries	5	0,45	1	0,18	6	0,70	23	0,71	685	0,22
Cantàbria	4	0,36			2	0,23	11	0,34	484	0,15
Castella-la Manxa	33	2,98	7	1,27	10	1,15	62	1,93	11.191	3,68
Castella-Lleó	18	1,62	4	0,72	11	1,25	53	1,62	6.003	1,97
Catalunya	44	3,99	19	3,47	36	4,2	180	5,66	10.063	3,30
País Valencià	16	1,44	6	1,09	29	3,38	103	3,22	6.528	2,14
Extremadura	12	1,08	3	0,54	4	0,46	50	1,57	3.827	1,25
Galícia	22	1,98	3	0,54	7	0,79	30	0,92	3.286	1,08
Madrid	17	1,54	19	3,47	7	0,81	63	1,98	5.798	1,90
Múrcia	16	1,45	5	0,91	6	0,70	65	2,04	5.707	1,87
Navarra	2	0,18	2	0,36	1	0,11	3	0,09	454	0,14
País Basc	8	0,72	14	2,54	5	0,58	13	0,40	1.442	0,47
La Rioja	1	0,09	1	0,18			7	0,22	328	0,10
Ceuta i Melilla	1	0,09			2	0,23	13	0,40	966	0,31
França	9	0,81	2	0,36	7	0,81	22	0,69	1.595	0,52
Argentina	20	1,81	11	2,01	4	0,46	21	0,66	1.386	0,45
Marroc	8	0,72			2	0,23	32	1	810	0,26
Regne Unit	1	0,09	1	0,18	2	0,23	5	0,15	1.225	0,40
Altres	17	1,08	13	1,98	21	2,37	94	2,95	6.254	2,18

Font: Ajuntament de Palma (1993)

...

barris en qüestió.

La població entre 0 i 14 anys representa a Palma un 18,31%, mentre que els percentatges de Cort (13,54%), la Seu (14,63%), Monti-sion (14,17%) i Sindicat (16,02%) són sempre inferiors.

Els tants per cent de població adulta del conjunt analitzat són similars al de la ciutat (68,23%) i també entre els mateixos barris. Així, Cort té un 64,32%, la Seu, un 66%, Monti-sion, un 63,13%, i finalment el Sindicat té un 62,14 % de població entre els 15 i els 64 anys.

La xifra de majors de 65 anys és superior a la de Palma (13,46%) i es troba en tots els casos entorn al 20%. La Seu és el que té el percentatge més baix amb un 19,37%, el segueix el Sindicat amb un 21,84% i després Cort i Monti-sion amb un 22,14% i un 22,7%, respectivament.

La immigració

Aquesta gran part del centre històric de la ciutat presenta un elevat pes relatiu de la immigració estrangera en comparació de la que té com a lloc d'origen l'Estat espanyol.

Excepte en el cas del Sindicat, amb un 60,3% de nascuts a la pròpia comunitat autònoma, els altres tres barris tenen unes xifres de població autòctona superiors a la de Palma (64,60%).

La Seu és el que té un percentatge més elevat, amb un 75,86%, després ve Monti-sion, amb un 72,35%, i en darrer lloc Cort, amb un 64,9%.

La xifra dels immigrants espanyols és inferior a la mitjana de Palma (31,59%) en el cas de Cort (29,42%), la Seu (19,61%) i Monti-sion (22,97%). Pel que fa al Sindicat aquesta xifra és lleugerament superior, ja que un 34,31% del

total dels seus habitants prové de la península. Andalusia i Catalunya són les comunitats amb més presència a la zona.

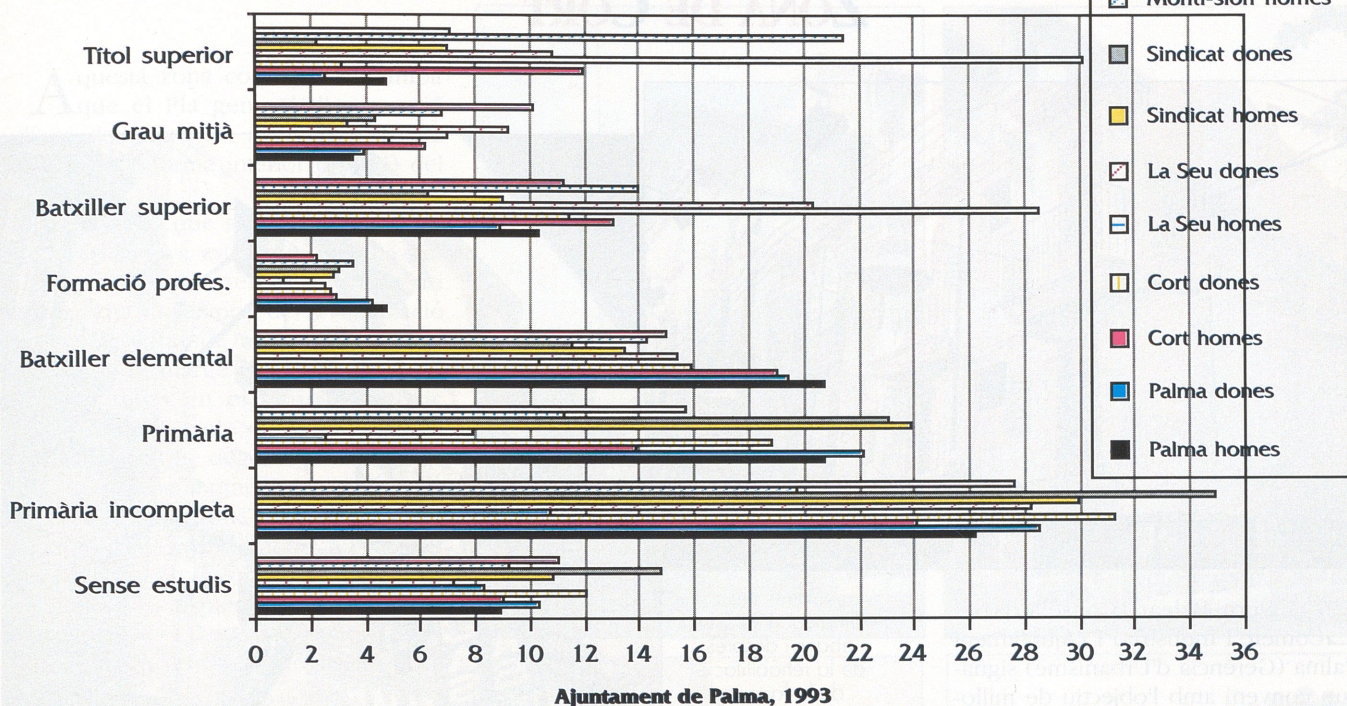
El percentatge d'immigrants estrangers d'aquestes barriades és superior al de Palma (3,81%). La xifra més elevada és la de Cort amb un 5,68%, seguit del Sindicat, amb un 5,39%, i de la Seu i Monti-sion, amb un 4,53% i un 4,38%, respectivament. Els residents estrangers més nombrosos són els provinents de l'Argentina, Marroc i França.

El nivell d'instrucció

El nivell de formació d'aquests barris presenta diferències evidents entre uns i els altres. Les xifres dels habitants sense estudis són bastant heterogènies. En dos casos, el Sindicat (45,32%) i Cort

...

NIVELL DE FORMACIÓ DE CORT, LA SEU, MONTI-SION, 1992

La Gerreria

...

(38,1%), es troben per damunt la mitjana de Palma (37,12%), mentre que en el cas de Monti-sion (34,07%) i la Seu (28,15%) presenten percentatges inferiors.

La població amb estudis primaris i batxillerat elemental de les quatre barriades assoleix valors per davall de la xifra de Palma (41,17%). Els percentatges són de major a menor: el Sindicat amb un 35,85%, Cort amb un 33,51%, Monti-sion amb un 28,22% i la Seu amb un 18,64% del total. Si ens referim als estudis de formació professional i batxillerat, Cort (14,85%), la Seu (25,59%) i Monti-sion (15,33%) es troben per damunt la mitjana de Palma (14,22%), mentre que el Sindicat es troba per sota, amb un 10,48%.

En el cas dels titulats superiors, tots els barris tenen tants per cent superiors a la mitjana de Palma (7,49%), tot i que d'un a un altre notables diferències. Els percentatges oscil·len entre el 27,60% de la Seu i el 8,34% del Sindicat. Els barris de Cort i Monti-sion presenten un 12,61% i un 22,36%, respectivament.

Antònia Ripoll
Josep Benítez
Francesca Vives

REVISIO DEL PLA GENERAL D'ORDENACIO URBANA

ZONA DE CORT

El Govern Balear (Conselleria de Comerç i Indústria) i l'Ajuntament de Palma (Gerència d'Urbanisme) signaren un conveni amb l'objectiu de millorar i rehabilitar el centre històric de Palma i activar així la zona comercial de la ciutat.

L'operació consisteix en l'execució de deu projectes de millora en vuit àmbits integrants en el que s'ha enomenat "Eix comercial del Centre Històric": Pl. del Rosari, Costa de Sant Domingo, Pl. de Cort, c. de Colon, Pl. del Marquès del Palmer, Pl. Major, c. d'en Rubí, c. d'Estade, c. de Josep Tour i Ferrer, c. de Vilanova.

Les actuacions que s'han duit a terme són:

a) c. d'en Rubí - Estade: pavimentació, dotació de pluvials i millora de l'enllumenat.

b) c. de Colon: eixample de les voravies, dotació de pluvials i millora de l'enllumenat.

c) Pl. de Cort: rehabilitació de façanes i ben prest s'iniciaran les obres de recuperació de la plaça.

d) Costa de Sant Domingo: pavimentació de pedra calcària i dotació de pluvials.

e) Pl. del Rosari: nova pavimentació de pedra, instal·lació d'un banc-farola de disseny exclusiu, plantada de palmeres, etc.

f) Plaça Major: en aquest moment es remodela la plaça. Posteriorment es durà a terme la rehabilitació de les façanes.

Carrer del Sindicat 49 i 51, abans i després de la rehabilitació de la façana.

Revisió del Pla general d'ordenació urbana

APROVACIO INICIAL

MONTI-SION

Espais lliures

- 1) "
- Equipaments

- 2) "
- 3) "

Denominació

Temple

Residència Tutelada
Col·legi La Sapiència

Carrer

C. del Sol

C. dels Botons
Pl. de Sant Jeroni

CORT

Espais lliures

- 1) "

Denominació

.....

Carrer

C. de la Vidrieria

Cal remanar que tota revisió d'un Pla general s'ha de sotmetre a una aprovació inicial, una de provisional i, finalment, la definitiva.

En aquests moments, ha acabat el període d'informació pública de l'aprovació inicial, per la qual cosa la nostra feina exposarà tot allò que està previst fins a l'actual estat de tramitació, tot deixant de banda que, una vegada estudiades les al·legacions, es puguin fer algunes modificacions.

LA GERRERIA

Aquesta zona correspon a l'àmbit que el Pla general d'ordenació urbana delimita com a Pla especial de protecció i reforma interior (PEPRI) del Sindicat.

És una àrea que s'ha mantingut inalterada en la seva estructura i no ha tingut desenvolupament urbanístic ni social. Aquesta manca de revitalització és deguda, sobretot, al fet que el barri ha quedat al marge de les operacions urbanes fetes en el centre històric durant aquest segle, la qual cosa ha provocat l'estat de degradació en què es troba en aquests moments.

Per aquest motiu, l'Ajuntament de Palma redacta, actualment, un PEPRI, que ha estat provisionalment aprovat i té els objectius següents:

- Rehabilitació del edificis per conservar al màxim la disposició física de la ciutat.

- Manteniment de l'estructura social i de les activitats productives, recuperant les que han desaparegut i introduint-ne de noves, compatibles amb la configuració física.

- Fer un tractament del centre històric dins la globalitat de la ciutat.

En aquest pla, es proposen unes mesures d'intervenció, que bàsicament són:

- Renovar les estructures actuals.
- Rehabilitar el patrimoni edificat.
- Recuperar i ampliar els espais lliures i els equipaments.
- Fer un estudi del trànsit per poder peatonitzar la major part del centre històric.
- Mantenir al màxim l'estructura física de la zona.
- Dotar el barri d'equipaments locals.
- Edificar els nous jutjats dins l'àmbit del PEPRI.

Actuacions urbanístiques fetes

- Obtenció del sòl per edificar els nous jutjats, que és l'actuació principal per a la rehabilitació del barri i compta amb un pressupost de 128.197.692 PTA.

- Projecte de les infraestructures dels jutjats.

- Adquisició de set edificis, situats als carrers de la Verge de LLuc, del Bosc, de la Ferreria, de Llorenç Bisbal-

Zona de la Ferreria

Desemparats, de Sant Andreu-Estrella i a la plaça de Mercadal. L'objectiu és convertir-los en habitatges de protecció oficial (dos per a obra nova i cinc per a rehabilitació).

Actuacions per executar durant 1995

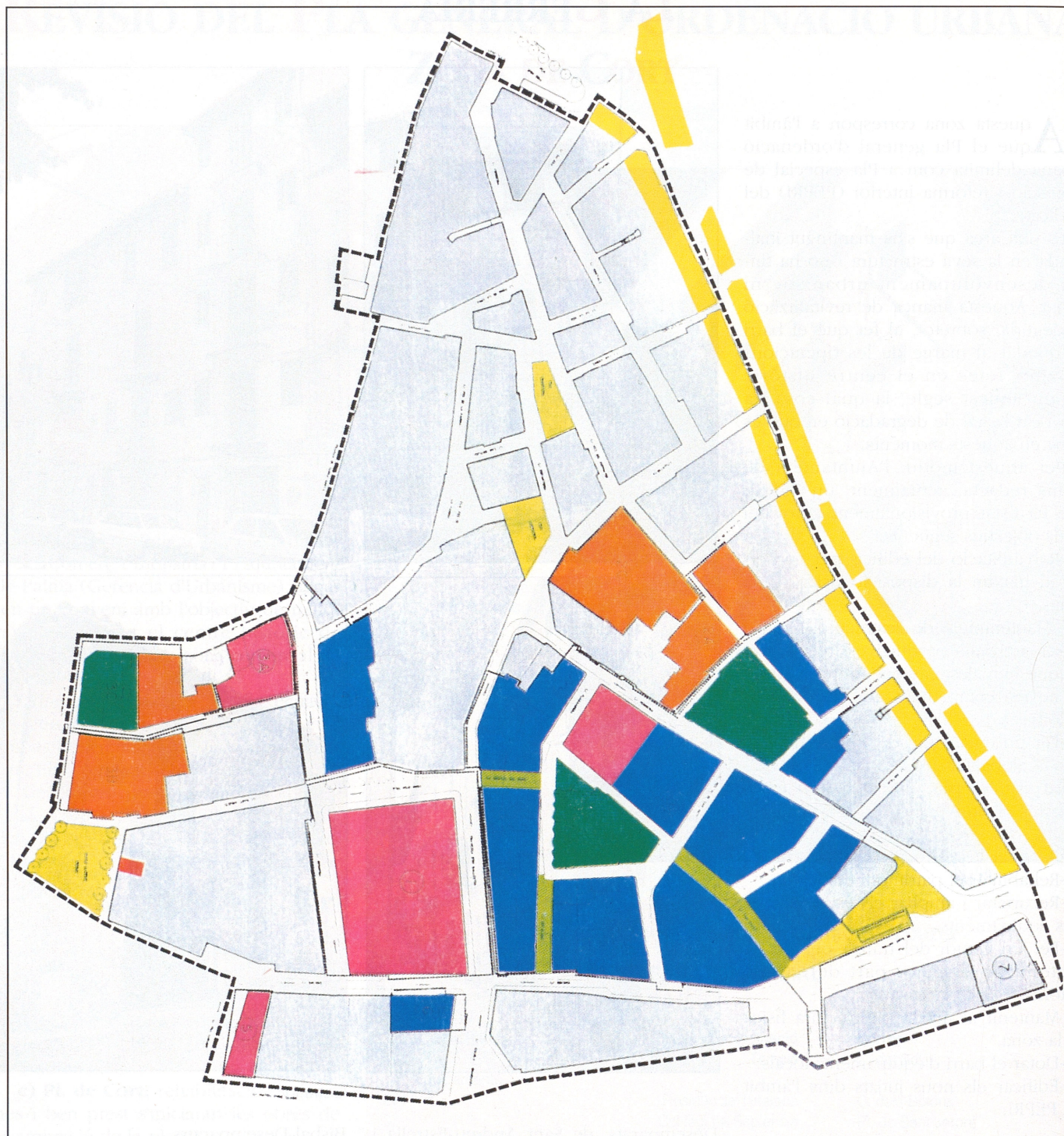
- Obra nova en el carrer de la Ferreria, núm. 5.
- Rehabilitació en el carrer de Llorenç

Bisbal-Desemparats.

- Rehabilitació en el carrer de Sant Andreu-Estrella.

Altres actuacions

Mitjançant un conveni signat entre l'Associació de Comerciants del Sindicat, l'Ajuntament de Palma i la Conselleria de Cultura, la majoria de façanes del carrer del Sindicat han pogut esser rehabilitades.

SA GERRERIA

- Habitatges de promoció privada
- Habitatges de promoció pública
- Equipaments
- Espai públic de recent creació
- Carrers de recent creació
- Espais públics que es rehabiliten
- Programa de rehabilitació de façanes del c. del Sindicat

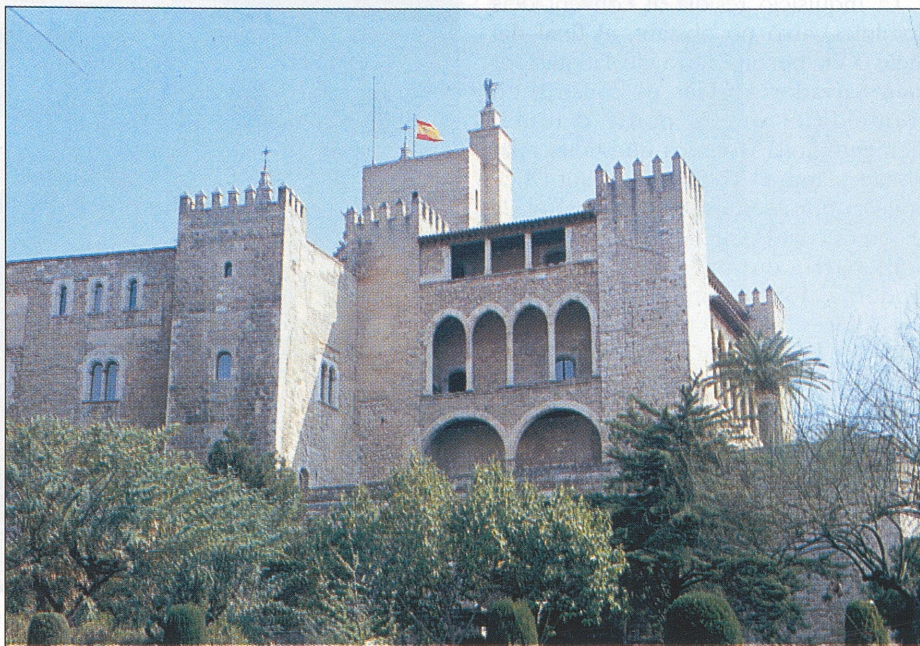
HISTORIA

El barri de Santa Eulàlia és probablement un dels més característics de la ciutat. En els seus límits nasqué Palma i és el lloc on històricament s'han emplaçat alguns dels edificis més significatius de l'estament polític, econòmic, religiós o cultural no sols de la mateixa població sinó també de tota l'illa. En aquest sentit podem dir que la història del territori que ocupa avui el barri fou, durant molts segles, sinònim de la història de Palma.

En el subsòl de l'antiga parròquia de l'Almudaina es troben les restes de la Palma romana, fundada el 123 a. C. pel cònsol de Roma Quint Cecili Metel, un cop hagué conquerit l'illa. El coneixement que tenim d'aquesta petita ciutat provincial és escàs, encara que, a partir d'algunes troballes disperses i d'excavacions arqueològiques s'ha pogut traçar part de l'entramat urbà, el perímetre i la ubicació del fòrum. Tot i que ens manquen elements per resseguir-ne l'evolució històrica, és probable que durant l'antiguitat tardana sofrís els canvis propis d'una nova situació política i social. Sembla també que, poc abans de la incorporació de les illes a l'emirat omeia de Còrdova, aquesta ciutat -que aproximadament ocuparia l'espai situat entre Cort i la murada i, d'est a oest, entre el carrer d'en Morei i el del Palau Reial- s'havia convertit en un nucli poc poblat. Amb la incorporació de Mallorca al món islàmic, el vell traçat de la Palma romana respongué a una nova lògica en la qual no faltaren elements nous com les mesquites, els banys o l'entramat urbà fet a partir de la distribució de l'aigua per al proveïment a la ciutat.

No obstant això, els límits d'aquesta ciutat no foren suficients per allotjar una població creixent i s'urbanitzaren els espais exteriors. Tot seguint l'evolució del barri, podem dir que fou a partir d'aquest creixement continuat quan Santa Eulàlia deixà de constituir la ciutat per si mateixa per convertir-se'n en una part.

La conquesta catalana de 1229 suposà un gran canvi per a tot Palma i la seva organització. El nou ordre fou ben aviat perceptible en els edificis de caràcter polític i religiós. Així, el palau del valí musulmà -ubicat a l'Almudaina- es transformà en residència reial, mentre

L'Almudaina

que moltes esglésies i convents es construïren aprofitant les obres de mesquites anteriors com succeí a la Seu de Mallorca o a l'església de Santa Eulàlia, per citar les més representatives del barri. Aquesta darrera ja aparegué citada un any després de la conquesta, posteriorment, el 1256, acollí el jurament de l'infant Jaume com a hereu del regne. Els ordes religiosos també tengueren cabuda en la ciutat conquistada, tot ocupant importants espais. En aquest barri, s'hi instal·laren els dominicans, els quals, dins el recinte de l'Almudaina, edificaren el convent i una església. Els franciscans -amb la protecció del rei Jaume II- adquiriren les terres que avui ocupen l'església i el convent que foren bastits durant els segles XIII i XIV. No faltaren tampoc asils i hospitals, com el de Sant Andreu situat en part del solar que actualment ocupa l'Ajuntament; el de Sant Antoni de Pàdua a l'actual porta de Sant Antoni, i el del Sant Esperit de Roma que data del segle XV. Així mateix, dins l'estructura urbanística medieval del barri s'hi troben ben representades les activitats econòmiques, recordem si més no els noms de la Quartera, el Banc de l'Oli, el Pes de la Palla o del Carbó, alhora que hi havia nombrosos hostals. Aquests llocs tenien com a funció l'acollida dels visitants de

la ciutat procedents de la part forana.

Tres institucions cabdals dins la vida de la ciutat medieval i moderna i que es trobaven en tres edificis del barri eren Cort, l'Estudi General i el Tribunal de la Inquisició. L'edifici de Cort es construí sobre l'hospital de Sant Andreu i des del 1343 fou seu de la Universitat, entès el terme com la institució de govern dels jurats. Cal dir que l'actual edifici no data d'aquesta època sinó que és el resultat d'una successió de reformes que es remunten ja al segle XIV. Com a data curiosa podem dir que quan els jurats es trobaven reunits a Cort, la plaça es tancava amb cadenes, fet que ha quedat reflectit a la toponímia del barri en el carrer de la Cadena, que separa les plaques de Santa Eulàlia i Cort.

L'Estudi General es fundà el 1483 i s'instal·là primer a Monti-sion; posteriorment, el 1540, es traslladà al barri de Santa Eulàlia, concretament al carrer de Sant Roc. Fou en aquesta nova ubicació on aconseguí el 1673 l'aprovació per part del papa Climent X, fet que equiparà els títols concedits per aquest centre amb tots el de la resta de la cristianitat. Finalment, la sanció reial s'atorgà el 1697, no sense la forta oposició de jesuïtes i dominics que tenien estudis propis.

...
La Inquisició residia al convent dels dominics, això no obstant, al final del segle XVI, per iniciativa de l'inquisidor Joan Salvador Abrines es construí un gran edifici que a partir d'aquell moment allotjà totes les qüestions relacionades amb el Tribunal del Sant Ofici. Aquesta nova seu estava a l'actual plaça Major, orientada cap a la Rambla.

El barri, durant l'edat mitjana i moderna, fou testimoni d'importants fets i lluites socials com l'enfrontament entre els forans i els ciutadans el 1450, les Germanies o les bregues de bàndols. Aquestes darreres tingueren una forta incidència en alguns llocs del barri. És el cas de les disputes entre Armadans i Espanyols que arribaren a l'apogeu el 1490 en una gran brega que s'inicià dins l'església de Sant Francesc. Cent anys després, les disputes entre els Canamunt i Canavall motivaren en darrer terme la intervenció del virrei i la mobilització dels Cavalls Forçats i l'anomenada Companyia dels Dos-cents que ocuparen el convent de Sant Domingo, on s'havia refugiat un grup d'avalotadors.

L'empremta de l'Església al barri ha estat destacada. A la segona meitat del segle XVI arribaren els primers jesuïtes i s'instal·laren a l'antiga església de Monti-sion i algunes cases adjuntes, on ben aviat obriren un estudi d'arts i una escola de gramàtica. L'església actual fou començada el 1571, tot seguint els canons gòtics i després els barrocs.

Des del punt de vista urbanístic cal esmentar en aquesta època la construcció del darrer recinte murari de la ciutat, projecte que hipotecà bona part dels recursos de la població des de mitjans del segle XVI fins al principi del XIX. Pel que fa al barri de Santa Eulàlia, aquesta obra només l'afectà en la part corresponent al llevant -que fou la primera a iniciar-se-, i la de la façana de la mar, que va ésser el darrer tram.

El 1700 prop de Monti-sion, i per iniciativa del bisbe Pere d'Alagó, es construí el seminari. Molt a prop hi havia el Col·legi de la Sapiència, que va ser fundat el 1633 per mossèn Bartomeu Llull, i que acollia també els estudiants que aspiraven al sacerdoci.

Al segle XVIII es reformaren i construïren grans palaus senyorials tot seguint les directrius del barroc a la

Edifici de Cort

vegada que s'ornamentaren velles esglésies amb aquest estil com la de Sant Francesc. Fou també en aquest segle quan s'inicià una sèrie de canvis que afectaren el futur desenvolupament del barri i de tota la ciutat. Palma, al principi del segle XIX, allotjava una població en augment i rebé un fort contingent d'immigrants amb motiu de la Guerra del Francès -recordem que Palma, juntament amb Cadis, foren les úniques ciutats de tot l'Estat que no foren ocupades pels exèrcits napoleònics-. Aquests fets obligaren a adequar els espais i dels edificis de la ciutat, la qual cosa no faria més que posar de manifest les mancances de les infraestructures que patia la població. El barri de Santa Eulàlia no restà exempt de tots aquests problemes a la vegada que fou un dels més modificats per una successió de reformes. El 1823 s'enderrocà la casa de la Inquisició i es projectà la construcció de la plaça Major. Posteriorment, i afavorits per les desamortitzacions de les propietats de molts ordes religiosos, s'obriren nous carrers i espais públics on abans hi havia esglésies i convents. Aquest fou el cas del carrer del Conquistador i del Palau Reial, oberts a partir de la pèrdua de l'església i del convent dels dominics, o també la plaça del Jardí de la Reina, gràcies a l'enderrocament del convent dels Mínims, mentre que les places de

Sant Francesc i de Quadrado sorgiren amb la desaparició de part dels convents dels franciscans i de la Consolació, respectivament. Al final del segle XIX es dugueren a terme destacades obres arquitectòniques al barri com la construcció de l'edifici del Consell Insular de Mallorca, antiga seu de la Diputació Provincial, o la reforma de les façanes de la Catedral i l'església de Santa Eulàlia.

A l'inici del segle XX s'enderrocaren les murades, procés que no conclougué fins al 1934. Aquest segle suposà també per a la ciutat un gran creixement de la població i un canvi accelerat en la seva fisonomia. Fou el moment de l'eixample i del sorgiment d'una sèrie de barris extramurs que acolliren l'augment de població, a la vegada que suposà la decadència dels barris del centre històric, com el de Santa Eulàlia.

A partir dels anys 50-60 el barri canvià totalment de concepció. Així, mentre que algunes zones mantenien un cert nombre d'habitants, com la dels voltants del carrer del Sindicat, la resta presentà un elevat índex d'habitatges desocupats. Actualment, el barri és en procés d'una certa revalorització i torna a ser ocupat com a lloc de residència, ja que com a centre de la vida institucional s'ha mantengut.

Josep Merino

PATRIMONI

SANTA EULÀLIA, EL NUCLI DE LA CIUTAT ANTIGA

La parròquia de Santa Eulàlia fou una de les quatre en què es dividí la ciutat de Palma a l'inici de la conquesta catalana de Mallorca. Era la més gran en extensió, ja que ocupava quasi la totalitat de la ciutat alta.

Avui dia, en la divisió municipal per zones estadístiques, aquesta antiga parròquia comprèn els barris de Cort, la Seu, Monti-sion i el Sindicat. És per tant una zona molt gran i amb una densitat de monuments catalogats tan elevada que forçosament ens veiem obligats a condensar-la, esmentant únicament els elements arquitectònics que han merescut el màxim grau de protecció patrimonial. Encara així, la importància i xifra dels edificis existents a la zona sols ens deixa la possibilitat de donar una breu pinzellada als més representatius.

En el que es considera el barri de Cort, trobam tres elements que assoleixen la màxima categoria monumental (A 1). Un és l'Ajuntament, situat a la plaça de Cort -anomenada així perquè allà hi havia l'antiga casa curial de Mallorca-. L'edifici actual està datat entre els anys 1649 i 1675. La seva magnífica façana, d'època barroca, mostra influències del manierisme italià. La gran volada de llenyam vermell, decorada amb figures d'atlants i cariàtides, n'és un dels elements més ressenyables.

Un altre és l'església de Santa Eulàlia, construïda sobre les restes d'una de les principals mesquites islàmiques de Madina Mayurqa, que és, juntament amb la Seu, l'únic temple de tres naus de la ciutat. Es començà a construir al final del s XIII i es prolongà fins al s XVII. Al final del XIX i principi del XX sofrí una reforma que afectà la façana principal, la qual fou reconstruïda en estil neogòtic.

L'altre element que assoleix la categoria A 1 de la barriada de Cort és can Vivot. Casal edificat al primer terç del s XVIII i que és un dels màxims exponents del barroc d'influència francesa. Destaquen els seus dos magnífics patis i, en especial, l'escala de tipus imperial que connecta el pati principal amb la planta noble.

Al barri de la Seu es troben els monuments més definidors del que és

Claustre de Sant Francesc

la façana marítima de la nostra ciutat: l'Almudaina, la Seu i el Palau Episcopal. En el conjunt que ocupa l'extens palau de l'Almudaina -antiga residència dels valís àrabs i dels reis del regne de Mallorca- es troba un dels pocs elements conservats de la ciutat d'època islàmica. Es tracta de l'arc de la drassana musulmana, que s'obri entre les murades renaixentistes i els jardins de l'Hort del Rei i que probablement és del s XI. Dins el recinte del palau, l'antiga alcassaba islàmica modificada al gust cristià i d'estil gòtic a l'inici del s XIV, es troba la capella de Santa Anna, on es conserva l'única porta d'estil romànic de les esglésies de Palma. La seva construcció fou encomanada per Jaume II i s'acabà al voltant del 1309.

Just enfront de l'Almudaina es construí la Seu, obra que es començà al s XIII, però que per la seva grandiositat no fou acabada fins a l'inici del s XVII, moment en què es finalitzà la façana principal. És bàsicament gòtica i la seva planta, conformada com un gran rectangle, és dividida en tres naus de vuit trams, més una capçalera poliabsidal. Per les seves enormes dimensions volumètriques és considerada com una de les més grans de l'Estat. De les tres portalades: la del Mirador, la de l'Almoïna i la de l'Almudaina, la més

destacable és la del Mirador, que s'obri cap a la badia de Palma i on hi ha les millors mostres de l'escultura gòtica mallorquina. La porta fou projectada per Pere Morei al 1389, el qual comptà amb la participació de Guillem Sagrera i Jean de Valenciennes, que fou l'autor dels baix-relleus del timpà. A l'interior, cal destacar les reformes que, al principi de l'actual segle, va dur a terme Salvador Gaudí per tal de modificar el cor que era situat al centre de la nau principal.

Molt proper a la Catedral i pràcticament adossat al Palau Episcopal, es troba el primitiu oratori de Sant Pau, de gran valor històric i artístic. Es tracta d'una petita església d'una sola nau, que cronològicament pertany al gòtic de principi del s XV.

Finalment, dins el barri de la Seu ens queda per esmentar la porta de l'Almudaina, l'única que queda de l'antic recinte romà de Palma, i que fou readaptada en època islàmica per donar accés a la ciutat governamental (la suda reial) de la Madina Mayurqa.

Un dels edificis més importants del barri de Monti-sion és la casa coneguda com can Catlar o del Marquès del Palmer, l'antiga seca mallorquina. És un gran casal d'estil renaixentista, construït

devers el 1556, i un dels edificis civils més importants del centre històric, en especial per la qualitat i quantitat d'elements iconogràfics de la seva façana principal.

L'església de Monti-sion, tal vegada bastida sobre l'antiga sinagoga hebrea del call, es començà a construir al 1571 i no s'acabà fins al 1624. És un temple de nau única, dividit en sis trams i de coberta de volta de canó. El portal plateresc combina formes protorenaixentistes, manieristes i barroques. Monti-sion marcà l'inici del barroc a Malloca i deixà una forta empremta que caracteritzà moltes altres construccions de caire religiós.

L'església del Seminari Vell, obra de Bartomeu Ferrà, és un bon exemple de l'arquitectura eclèctica neogòtica del final del s XIX. Segueix un model de nau única amb coberta de volta de creueria.

Per acabar amb el barri de Monti-sion ens queda per esmentar la casa dels Olesa, situada al carrer d'en Morei, que, a més de la façana renaixentista, disposa d'un dels més magnífics patis interiors de Palma, on es combinen elements gòtics, renaixentistes i barrocs de forma especialment harmònica.

Ja per finalitzar, en el Sindicat es troba el conjunt format per l'església i el convent de Sant Francesc. El claustre, el millor exponent del gòtic local, es començà al s XIV i s'acabà al XV. La seva planta té forma trapezoïdal i l'arquitectura ogival lobulada es recolza sobre esveltes columnes. Adossada al pati es troba l'església de Sant Francesc, que és de planta basilical, d'una sola nau i de considerables dimensions. Al llarg del

Pati de can Vivot

temps ha anat sofrint distintes reformes des de l'estil gòtic inicial del s XIII. Una de les més importants fou l'erecció de la nova façana, datada al s XVII, i que pels seus relleus escultòrics és considerada la culminació de l'escultura barroca ciutadana.

També en el Sindicat trobam un dels pocs exemples, molt reformat, de construccions originàries de l'època islàmica. Es tracta de l'Almudaina de Gumara, més coneguda com el Temple, que fou construïda al s XII pels almoràvits i ocupada pels templers quasi immediatament després de la conquesta catalana. Allà l'orde del Temple aixecà la seva església, que és una de les poques que conserva dues capelles laterals i, a la

porta d'accés, elements que es poden adscriure a un romànic tardà.

Finalment, al carrer dels Socors hi ha dues esglésies molt significatives de Palma. La primera és la de la Mare de Déu dels Desemparats, del s XV i d'una sola nau, atribuïda a Guillem Sagrera. L'altra és la dels Socors, datada al s XVII, i que respon al model tradicional de temple de nau única del primer barroc mallorquí. Aquí cal destacar la magnífica capella de Sant Nicolau Tolentí, obra de Francisco de Herrera, que pertany al segon barroc local i on es troba una imatge de Santa Rita, de gran devoció popular.

Joan Manuel Pons

CATÀLEG DE PROTECCIÓ D'EDIFICIS I ELEMENTS D'INTERÈS HISTÒRIC, ARTÍSTIC, ARQUITECTÒNIC I PAISATGÍSTIC DE PALMA

SANTA EULÀLIA

Zona de Cort

Ajuntament de Palma. Plaça de Cort.
Església de Santa Eulàlia.
Plaça de Santa Eulàlia.
Can Vivot. C/ de Can Savellà.

Zona de la Seu

Arc de l'Almudaina. C/ de l'Almudaina.
Palau de l'Almudaina i capella reial de Santa Anna.
C/ del Palau Reial.
La Seu i restauració litúrgica de la Seu.
Oratori primitiu de Sant Pau. C/ del Palau.

Zona de Monti-sion

Can Catlar (Marquès del Palmer). C/ del Sol.
Església de Monti-sion. C/ de Monti-sion.
Església del Seminari Vell. C/ de Monti-sion.
Can Olesa. C/ d'en Morei.

Zona del Sindicat

Església i claustre de Sant Francesc. Plaça de Sant Francesc.
Almudaina de Gumara i capella del Temple. C/ del Temple.
Església dels Socors. C/ dels Socors.
Església de Nostra Senyora dels Desemparats. Plaça de Llorenç Bisbal.

* Sols s'indiquen els edificis que han assolit la màxima categoria de protecció (A 1). La gran quantitat d'elements catalogats impossibilita citar-los tots.

VIDA SOCIAL

El fet de poder considerar històricament al barri de Santa Eulàlia com el centre neuràlgic de la ciutat ha determinat una activitat social ben intensa en totes les èpoques.

A la Palma romana, com a la resta de les ciutats de l'Imperi, el lloc on s materialitzava la vida social de la població era el fòrum, on hi havia els edificis públics més importants i també els dedicats al comerç. El fòrum de la Palma romana s'ha ubicat aproximadament al voltant de l'edifici de l'Estudi General. Contràriament, al Baix Imperi és probable que aquest centre cívic perdés protagonisme a favor dels espais pròxims als nous edificis religiosos cristians.

L'organització de la ciutat a partir de la conquesta islàmica implicà també una concepció distinta de la vida social que necessitava elements nous: posades per als viatgers i comerciants, banys imprescindibles per als rituals religiosos i mesquites per a l'oració.

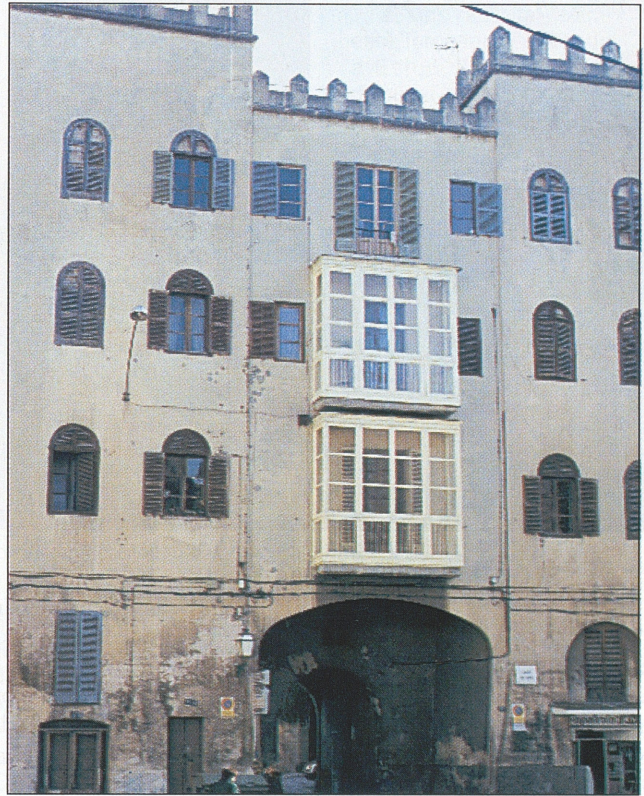
La conquesta catalana de 1229 generà, a la vegada, un nou canvi estructural. El barri de Santa Eulàlia mantengué, no obstant això, el protagonisme, en allotjar la seu del poder polític -l'Almudaina-, mentre que el religiós no s'allunyà de les mesquites, utilitzades a partir d'aleshores com a esglésies. Progres-sivament es constituïren importants institucions per al govern de la ciutat, com la Magistratura Municipal establerta per Jaume I el 1249, a Cort. Fou aquest espai un dels que cobraren més protagonisme dins la vida col·lectiva de la ciutat; des de l'edat mitjana s'hi feien els pregons i s'hi celebraven destacades festes locals, com la de l'estendard que es remunta al segle XIII. Un altre dels llocs que en el barri gaudiren de gran prestigi era la Catedral. Aquest lloc fou testimoni el 1404 d'un dels actes col·lectius més impressionants haguts des de la conquesta. Es tracta de les cerimònies celebrades amb motiu de la gran mortaldat que produí el desbordament de la Riera, per causa de les fortes pluges de l'any anterior.

Així mateix, durant l'edat mitjana i moderna es feien al barri importants actes amb motiu de casaments o naixements reials, victòries militars o visites reials. En tals ocasions, i per ordre dels monarques, es duïen a terme activitats

de caràcter civil i religiós, especialment a l'Almudaina, la Seu i els seus contorns. Les processons, tant de festa com de pregària i penitència, eren una de les pràctiques religioses més freqüents. Eren organitzades pels jurats, pel virrei i afavorides pel bisbe amb indulgències. Així mateix el 1621 tingué lloc per primera vegada a la Seu la processó de Pasqua instituïda pel bisbe Bauçà. El clergat i capítol de la Seu, presidit pel bisbe, anà a l'església de Sant Domingo i d'allà prengué la imatge de Maria. Després, aquesta processó de Pasqua va ser celebrada a totes les parròquies i rebé el nom de l'encontrada. Per altra part, les processons del Dijous i Divendres Sant han tingut d'escenari els carrers més destacats del barri.

Tot seguint amb la vida religiosa cal dir que la formació dels sacerdots ha tingut lloc durant molt de temps en centres del barri. És el cas del Col·legi de la Sapiència, fundat el 1633 pel canonge de la Seu, mossèn Bartomeu Lull, el qual cedí unes cases per a la construcció del centre i el dotà econòmicament. No lluny de la Sapiència es bastí el 1700 el Seminari Conciliar de Sant Pere, després d'un llarg període de gestació a causa de la manca de recursos econòmics.

La barriada ha comptat també des de ben antic amb importants col·legis d'ensenyament. És el cas del de la Criança, fundat el 1510 pel canonge Gregori Genovard amb l'objectiu de formar moralment i religiosament les filles de la noblesa. La seva directora fou, fins al 1542, sor Isabel Cifre, que dotà el col·legi d'un gran prestigi, fins i tot fora de Mallorca. Tant és així que, el 1537, l'emperador Carles I hi confià la instrucció de la filla del rei de Bugia. Ja al segle XIX aquesta institució s'amplià

Façana del Temple

amb la creació de l'Escola Dominical, que formava nines d'altres col·lectius socials que no fossin estrictament nobles. El 1813, el bisbe Bernat Nadal fundà el Col·legi de la Puresa, que més endavant es convertí en escola per a mestres. Un dels centres d'ensenyament més destacats del barri ha estat Montis-sion. Les instal·lacions del col·legi i de l'església han allotjat diverses entitats quasi sempre relacionades amb l'ensenyament o la cultura: l'Estudi General Lul·lià (1483-1540), la Universitat, l'Institut Balear (1837-1916) o la Biblioteca Pública Provincial (1835-1853). Durant un temps s'hi situà també el Govern Civil o la Societat Econòmica Mallorquina d'Amics del País. Així mateix, i en totes les èpoques, alguns indrets de Santa Eulàlia han tingut un protagonisme i una activitat singulars. La porta de Sant Antoni, per exemple, s'ha vist sempre animada per l'arribada dels pagesos del pobles i per la constant activitat dels carrers dels voltants que, per la seva part, acollien nombrosos obradors, ferreries i hostals. La plaça de

Ca la Gran Cristiana, seu del Museu de Mallorca

...

Santa Eulàlia era on es venien les verdures, mentre que la del Banc de l'Oli era una de les més típiques, amb porxo cobert per quatre aigovessos i tancat per bancs de pedra. Contràriament, el barri de l'Almudaina ha presentat un aire més levític amb els seus grans palaus habitats per canonges i nobles.

Amb el creixement de Palma i de la seva població, les activitats eren més multitudinàries i festoses. Especial èmfasi produí l'arribada de gran nombre de refugiats de la península amb motiu de la Guerra del Francès. Aquest fet determinà un ràpid augment de fondes, hostals i cases de menjar. Al barri aquests establiments se situaven a la costa de la Seu i a la porta de Sant Antoni. També la plaça de Cort es convertí en un actiu centre de reunió i tertúlia a la vegada que s'obriren nombroses impremtes i llibreries.

Alguns esdeveniments del segle XIX provocaren situacions com el saqueig de la Casa de la Inquisició i de Sant Domingo (1820) per part dels jueus, mentre que tres anys després amb la reinstauració de l'absolutisme nombroses cases de jueus foren invadides i assaltades. Durant aquest segle el barri es poblà també de centres comercials, bancs i altres institucions econòmiques o recreatives moltes vegades ubicades en els nous espais aconseguits després de la desamortització eclesiàstica. És el

cas del teatre Líric, que ocupava el lloc de l'anterior Circ Balear a l'Hort del Rei i fou inaugurat el primer de febrer de 1902 amb la representació de l'òpera *La Bohème*. O també del Cercle Mallorquí, sorgit el 1851 de la fusió del Liceu Mallorquí i el Casino Balear i edificat sobre el solar del convent i església dels dominics. S'hi feien actes literaris i òperes o concerts en honor de les personalitats més importants que passaven per la ciutat. També al final del segle XIX i principi del XX hi trobam importants institucions culturals, com l'Acadèmia Provincial de Belles Arts, fundada el 1779 per la Societat Econòmica Mallorquina d'Amics del País que a la vegada també tenia la seu al barri, concretament a l'Estudi General. A mesura que es creaven biblioteques, arxius i museus s'ocupaven també locals de Santa Eulàlia. Així, l'Arxiu del Regne de Mallorca es trobava a la Casa Consistorial, que disposava d'una incipient biblioteca. El Museu Diocesà per altra part es fundà en unes dependències del Palau Episcopal i el Museu Provincial de Belles Arts s'instal·là durant un temps al convent de Sant Francesc.

L'Institut Balear ha estat un dels centres cabdals per a l'ensenyament a la Mallorca del final del segle XIX i principi del XX, fins al punt que fou el primer centre de l'Estat on es feren cursos de batxillerat. Les seves orientacions pedagògiques, sempre progressistes,

determinaren que en les aules de l'Institut es formassin moltes de les figures polítiques o intel·lectuals del seu temps, com Gabriel Alomar, Antoni Maura, Miquel dels Sants Oliver o Pere d'Alcàntara Peña, entre d'altres personalitats.

Una institució fortament lligada al barri i que ha ofert un gran servei als veïns és el Temple. El 1888 es constituí la Congregació de Filles de la Sagrada Família, que tenien cura de les nines òrfenes i abandonades. Era sota la protecció de la senyora Leocàdia Togores Safortesa, comtessa d'Aiamans. El color de l'hàbit de les religioses va fer que popularment fossin conegudes amb el nom de "les vermellletes".

El Patronat Obrer va ésser fundat el 1907 pel jesuïta Guillem Vives. Organitzà gran quantitat d'activitats, com escoles gratuïtes i teatre. El 1913 inaugurà un sindicat d'oficis i el 1916 una cuina econòmica.

Una altra associació ben arrelada a la zona és la Societat Arqueològica Lul·liana, que ocupa la casa donada per Estanislau de Kotska Aguiló i dedica els seus esforços a la conservació i millora del patrimoni històric illenc.

Actualment el barri de Santa Eulàlia ha perdut la seva funció de lloc d'habitatge a canvi d'una activitat comercial i institucional destacada. Només la zona del Sindicat i barri xinès manté un cert nombre de veïns encara que en unes condicions d'habitatge bastant precàries. Els carrers principals que en el passat foren antigues vies d'entrada i sortida a la ciutat (Sindicat, Colom, Jaume II...) s'han convertit en centres comercials. La plaça Major, Cort o Santa Eulàlia continuen essent importants llocs de concentració ciutadana, ja sigui per festes o per diferents actes socials col·lectius. Aquesta revalorització ha coincidit amb la recuperació d'algunes de les festes tradicionals de Palma que van associades a una gran participació ciutadana, com les de Sant Sebastià o la Rua. Cort manté la seu del govern municipal, mentre que el Cercle Mallorquí ha passat a acollir les instal·lacions del Parlament Balear, i l'antiga Diputació Provincial és ara el Consell Insular de Mallorca. Així mateix l'Almudaina allotja la seu del govern militar i ha estat utilitzada en els darrers anys com a lloc oficial d'encontres entre destacades personalitats polítiques de l'Estat i l'estranger.

Josep Merino

EL MOVIMENT ASSOCIATIU AL CENTRE DE CIUTAT

L'Associació de Veïns de Canamunt va ser fundada l'any 1991. És presidida per Marisol Ramírez i compta amb 200 socis.

El seu objectiu principal és la rehabilitació del barri i per això centra l'activitat a l'espai més degradat: la zona de la Gerreria. En aquest sentit, du a terme un seguiment del PERI de la Gerreria. També ha iniciat la recuperació de les festes del barri, amb el balanç positiu d'haver aconseguit fer sortir la gent al carrer. Així, s'han tornat a celebrar les festes de la Trinitat, després de 30 anys sense fer-se; a més s'ha organitzat un fogueró per Sant Antoni. En una altra línia, juntament amb els Serveis Socials de l'Ajuntament i el GREC, tenen un equip de futbol sala integrat per nins del barri amb problemes, amb uns resultats molt positius fins al moment. El 1993 va organitzar una exposició amb fotografies aportades per la gent del barri. L'any següent va començar un full informatiu en català. Finalment, el desembre d'aquell mateix any, va sortir el primer número de la revista *Canamunt*.

L'Associació de Veïns Cort-Ciutat és de creació molt recent (1993) i es vol anar consolidant a poc a poc al barri, per tal de solucionar els petits problemes que pateixen els seus habitants. L'associació és presidida per María Soledad Sarabia i té 150 socis.

L'Associació de Veïns, Propietaris i Comerciants de la Seu va ser creada el 1989, amb l'objectiu de recuperar la distinció que el barri tenia fa 20 anys. Es queixa de la poca atenció que rep la zona, amb cases abandonades, tot i que reconeix la neteja i seguretat ciutadana aconseguides; però considera que això encara resulta insuficient.

L'associació, que compta amb 100 socis, té en projecte un full informatiu, que de moment no ha sortit endavant per problemes econòmics.

L'any 1958 es va fundar l'Associació de Comerciants del Sindicat, que actualment té 110 comerços associats.

Protegir el comerciant, fomentar el carrer davant les institucions, dur a terme promocions publicitàries als mitjans de comunicació i fer campanyes puntuals són els principals objectius de l'associació.

Aquests darrers anys, amb ajudes institucionals, s'ha duit a terme la reforma de façanes. Actualment el 70% del carrer ha estat rehabilitat i està previst que a final d'any sigui el 100%.

Celebra les festes de Nadal, sorteiant viatges, i les del sant Pere, patró del Sindicat.

A la zona hi ha altres associacions de comerciants, com l'Associació de Joiers d'Argenteria, que entre altres activitats fa una festa anual per sant Eloi.

Pati de can Olesa

Al centre de la ciutat, l'activitat teatral està, forçosament, lligada a Estudi Zero. El nucli d'aquest grup, format per Pepa Ramon, Dominic Hull, Lourdes Erroz i Pere M. Mestre, començà a funcionar l'estiu de 1981 a les Voltes i a partir del 1984 al Teatre Sans. En aquest teatre, a més d'una programació anual, hi ha l'Escola d'Arts Escèniques i l'Associació Cultural Sans, presidida per Mona Beli-zan. El grup està vinculat a la Coordinadora de Sales Alternatives a nivell estatal.

A la parròquia de Santa Eulàlia hi ha voluntaris i una assistenta social que es preocupen dels infants abandonats i no escolaritzats del barri, dels problemes de les famílies desunides i de les persones majors.

A més a més, la parròquia té un local al carrer de la Campana, on hi ha una escola de llar i un club amb educadors de carrer.

La parròquia compta també amb un grup de ball de bot, una escola de teologia d'adults i un grup de caire espiritual de majors, Vida creixent.

A més també hi ha un Club de 3ª edat, que radica a la parròquia i organitza excursions, tallers, etc....

La parròquia manté bones relacions amb l'Associació de Veïns de la Calatrava i amb els assistents socials del Consell Insular i del Govern Balear.

En aquesta àrea del centre de la ciutat, ens trobam també amb l'Associació de Pares i Alumnes del Col·legi Públic Gabriel Alzamora. Aquesta A.P.A., presidida per Joaquín Moro, promou tota una sèrie d'activitats amb l'objectiu bàsic de lluitar contra la mala imatge que s'atribueix a la zona en què es troba el col·legi.

Així, per exemple, durant el curs 92-93 va participar en les celebracions del centenari de Joan Miró, i durant el curs passat, 93-94, va organitzar una exposició fotogràfica de la història de Palma amb el títol *El que no has vist*. A més d'aquests actes puntuals, l'A.P.A. du a terme tota una sèrie d'activitats extraescolars, com ball de bot, bàsquet, futbol sala i ceràmica.

Coordinat per l'associació, però organitzat per l'Ajuntament, també es fa al col·legi gimnàstica rítmica i judo.

A més, hi ha diversos col·legis privats amb les respectives associacions de pares i associacions d'antics alumnes: el de Monti-sion, el de Sant Francesc i el de Sant Agustí.

Finalment, en aquesta zona del centre, hi ha la Casa de l'Església, situada al Seminari Vell, que acull entitats vinculades a l'Església. Així, hi tenen la seu el Moviment Escolta i Guiatge de Mallorca i els Grups d'Esplai de Mallorca.

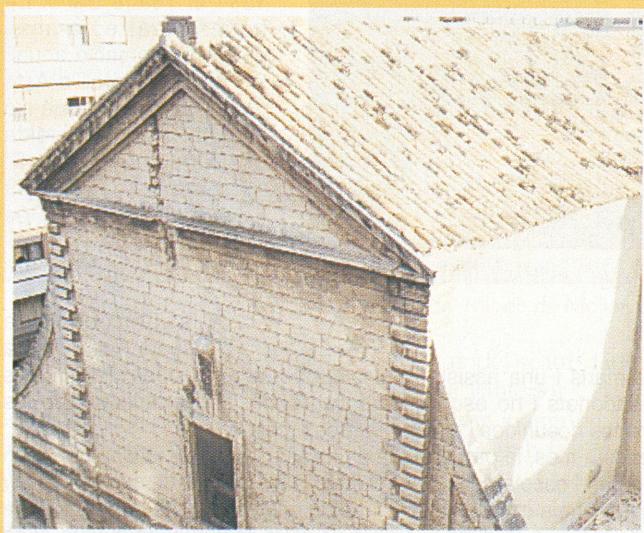
Gabriel Barceló

Els Barris de Palma

Revisió del Pla general d'ordenació urbana i d'actuacions urbanístiques

Proper fascicle:

Sant Miquel, el Mercat, la Missió i la Plaça dels Patins

Imatges de Sant Miquel, el Mercat, la Missió i la Plaça dels Patins

Ajuntament de Palma